

**Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna
(zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy OOŚ)**

Projekt: „Przegląd i aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym”

Zadanie nr 3: Opracowanie prognoz oddziaływania na środowisko i przeprowadzenie SOOŚ

Podzadanie 3.7: Udział w opracowaniu ostatecznych wersji dokumentów aPZRP

Zamawiający:

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa

Warszawa, styczeń 2022 r.

Metryka

Dane	Opis
Zamawiający	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa
Tytuł opracowania	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna (zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy OOŚ)
Wykonawca	konsorcjum: Kancelaria Radców Prawnych Otawski Dziura Jędrzejewski Troszyński Spółka Partnerska z siedzibą w Warszawie, WIND-HYDRO Grzegorz Łukasiewicz z siedzibą w Łodzi
Podstawa wykonania Projektu	Umowa nr KZGW/KZP/KPP/2021/47 z dnia 22 kwietnia 2021 r. dotycząca opracowania prognoz oddziaływania na środowisko i przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektów aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym (aPZRP)

SKŁAD AUTORSKI:

Kierownik Zespołu: dr Małgorzata Stolarska

Zastępca Kierownika Zespołu: dr Piotr Otawski

mgr inż. Krzysztof Okrasiński

radca prawny Andrzej Dziura

mgr inż. Mirosława Rybczyńska-Szewczyk

mgr inż. Jarosław Szewczyk

mgr inż. Magdalena Kinga Skuza

mgr Agnieszka Zawadzka

Ada Okrasińska

mgr Anna Bernadowska

mgr Katarzyna Poletajew

mgr Dorota Demkowicz-Dobrzańska

Spis treści

Wykaz skrótów	5
1. Cel i zakres opracowania podsumowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna	6
2. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko dla obszaru dorzecza Niemna	8
2.1. Założenia metodyczne	8
2.2. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń PZRP	9
2.3. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku realizacji ustaleń PZRP	11
2.4. Oddziaływania skumulowane	12
2.5. Podsumowanie propozycji rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji PZRP	13
3. Opinie właściwych organów	15
4. Posumowanie udziału społeczeństwa w SOOŚ oraz sposób uwzględnienia zgłoszonych uwag i wniosków	15
4.1. Przebieg procesu konsultacji społecznych w ramach SOOŚ	15
4.2. Uwagi i wnioski złożone do projektu PZRP i projektu Prognozy dla obszaru dorzecza Niemna	17
4.3. Korekty dokumentu projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna	22
5. Sposób uwzględnienia w PZRP ustaleń zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko	22
6. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych	24
7. Informacja w zakresie postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	28
8. Propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu	29
9. Spis rysunków	33
10. Spis załączników	33

Wykaz skrótów

IlaPGW	Druga aktualizacja Planu gospodarowania wodami (projekt 2021 r.)
aPZRP	Aktualizacja Planu zarządzania ryzykiem powodziowym
GDOŚ	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektor Ochrony Środowiska
ONNP	Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi
OOS	Ocena oddziaływania na środowisko
PA	Wskaźniki produktu numerowane od PA0PA14
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PPI	Program Planowanych Inwestycji w Gospodarcę Wodnej
Prawo wodne	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne
Prognoza	Prognoza oddziaływania na środowisko dla aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym
PZRP	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
RDW	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
UE	Unia Europejska
UOOS	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko
WORP	Wstępna ocena ryzyka powodziowego

1. Cel i zakres opracowania podsumowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2021 r. poz. 247 ze zm., dalej: UOOŚ) oraz dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko) nakładają obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ) dla projektów, polityk, strategii, planów lub programów.

Na podstawie powyższej ustawy Prezes Wód Polskich został zobligowany do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla działań przeciwpowodziowych przewidzianych do realizacji w II cyklu planistycznym (6 letni cykl, trwający od 2022 do 2027 r.). Przedmiotem SOOŚ był projekt dokumentu strategicznego pn. „Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Niemna” (dalej PZRP). Dla obszaru dorzecza Niemna, a konkretnie jego części znajdującej się w granicach Polski (tj. region wodny Niemna o powierzchni 2 515 km²).

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi zostały przeanalizowane zidentyfikowanego na obszarze dorzecza Niemna dla 1 typu powodzi, tj. powodzi rzecznych o mechanizmie naturalnego wezbrania. W II cyklu planistycznym WOPR wyznaczono 214,3 km odcinków rzek, dla których opracowano MZP i MRP w II cyklu planistycznym. Rzekami które wskazano jako ONNP są Czarna Hańcza (131,7 km) oraz Marycha (82,6 km).

Dla obszaru dorzecza Niemna obszarów problemowych nie określono, co jest konsekwencją niskiego ryzyka powodziowego (zintegrowany poziom ryzyka oszacowano na 0%). W odniesieniu do powodzi rzecznych o mechanizmie naturalnego wezbrania wskazano, że w obszarach zagrożenia powodziowego w obszarze analizowanego dorzecza znajduje się 3 703,43 km² powierzchni obszarów ochrony przyrody.

W projekcie Planu dla obszaru dorzecza Niemna nie zaplanowano żadnych działań technicznych, czyli brak jest działań wymagających uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i/lub oceny wodnoprawnej oraz wymagających analizy zgodności z RDW, dyrektywą 2009/147/WE i dyrektywą 92/43/EWG.

Finalnie w wersji ocenionej w ramach SOOŚ projekt PZRP objął łącznie 13 nietechnicznych działań. Z pośród planowanych działań 12 mieści się w celu 3, w ramach 4 celów szczegółowych (3.1, 3.2, 3.4, 3.6). Działania te mają charakter horyzontalny i dotyczą kwestii:

- analitycznych z zakresu zarządzania ryzykiem powodziowym;
- rozwoju krajowego systemu prognoz, monitoringu i ostrzeżeń – baz danych o szkodach powodziowych oraz monitoringu powodzi i podtopień;
- edukacyjnych – wprowadzenia tematyki ochrony przeciwpowodziowej i gospodarki wodnej w podstawy programowe;
- informacyjno-promocyjnych;
- formalnoprawnych – doskonalenia planów zarządzania kryzysowego.

Działaniem także nietechnicznym ale mieszczącym się w celu 1 zarządzania ryzykiem powodziowym (cel szczegółowy 1.1. Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi) jest działanie nr N_Ni_1 – pn. Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na terenie Zlewni Planistycznej Marychy i Czarnej Hańczy. Wraz z działaniem N_Ni_2 – Organizacja akcji edukacyjnych w zakresie zagrożenia powodziowego oraz zarządzania ryzykiem powodziowym dla mieszkańców miejscowości zlokalizowanych na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w dorzeczu Niemna; są działaniami bezpośrednio skierowanymi na obszar interwencji w ramach projektowanego PZRP.

W procedurze SOOŚ ustalenia projektu PZRP poddano identyfikacji i ocenie ryzyka oddziaływania na poszczególne elementy środowiska uwzględniając wzajemne zależności między nimi. Ponadto w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska zbadano potencjalny wpływ realizacji rekomendowanych typów działań katalogowych oraz działań przypisanych poszczególnym typom zamieszczonych na ostatecznej liście działań (załącznik 1 do projektu PZRP).

Przeprowadzona procedura SOOŚ obejmowała następujące elementy:

- 1) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko z:
 - Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku, (pismo z dnia 08 czerwca 2021 r., znak: NZ.0523.18.2021),
 - Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo z dnia 25 maja 2021 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.411.15.2021.BW/aba/KD.6),
- 2) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- 3) uzyskanie wymaganych prawem opinii:
 - Głównego Inspektora Sanitarnego,
 - Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Stanowiska organów stanowią Załącznik nr 1 i 2 do niniejszego Podsumowania.

- 4) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu (poprzez podanie stosownych informacji o SOOŚ do publicznej wiadomości, zapewnienie możliwości zapoznania się z dokumentacją, zapewnienie możliwości składania uwag i wniosków);
- 5) rozpatrzenie otrzymanych uwag, wniosków i analiz oraz sporządzenie ostatecznej wersji prognozy oddziaływania na środowisko.

W niniejszy dokumencie przedstawiono najważniejsze informacje wynikające z opisanego powyżej procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przygotowany on został zgodnie z art. 55 ust. 3 UOOŚ, w świetle którego do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające **uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych**, a także **informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione**:

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 2) opinie właściwych organów,
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski,
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,

- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Wszystkie wskazane przepisami UOOŚ ustalenia zostały ujęte w poszczególnych rozdziałach niniejszego Podsumowania.

2. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko dla obszaru dorzecza Niemna

2.1. Założenia metodyczne

Prognoza oddziaływania na środowisko została dostosowana do skali i szczegółowości dokumentu strategicznego będącego podstawą oceny, a tym samym prowadzone wnioskowania dotyczyły oddziaływań zidentyfikowanych w zakresie możliwym do oceny na tym etapie planowania.

Pierwszym etapem prac była analiza ocenianego projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna oraz uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Została określona relacja ocenianego dokumentu w stosunku do innych strategii, planów i programów (o zasięgu krajowym, międzynarodowym oraz wspólnotowym), a także stopień powiązania z przepisami mającymi znaczenie dla zagadnień związanych bezpośrednio z ochroną środowiska, ochroną przyrody, zrównoważonym rozwojem i oddziaływaniem na klimat z odniesieniem do zmian klimatu i możliwości adaptacji do jego zmiany. Mając na uwadze cel, jakiemu ma służyć PZRP, dokonana została ocena zgodności jego treści z celami środowiskowymi wynikającymi z dokumentów strategicznych i ich projektów dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Strategiczne cele ochrony środowiska, które powinny być osiągnięte poprzez realizację wszystkich zaplanowanych w PZRP działań to:

- 1.Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi;
- 2.Ochrona bioróżnorodności;
- 3.Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód;
- 4.Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne;
- 5.Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb;
- 6.Ochrona, a jeśli to możliwa poprawa walorów krajobrazowych;
- 7.Ochrona dziedzictwa kulturowego;
- 8.Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości.

W celu przedstawienia aktualnego stanu środowiska, potencjalnych problemów istotnych z punktu widzenia realizacji dokumentu, pozyskano informacje i dane o poszczególnych komponentach środowiska. Źródłem danych były m.in. dokumenty źródłowe o charakterze przekrojowym, dane opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz dane o formach ochrony przyrody i korytarzach ekologicznych.

W odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska Prognoza objęła zarówno opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od realizacji ustaleń projektu PZRP, jak i opis skutków wdrożenia ustaleń dokumentu. Ocenę następstw realizacji ustaleń projektu PZRP dokonano z podziałem uwzględniającym wpływ na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego i antropogenicznego (w tym na zdrowie ludzi), uwzględniając przy tym wzajemne zależności między nimi. W Prognozie dokonano ogólnej kategoryzacji głównych

rodzajów oddziaływań, które mogą pojawić się w stosunku do poszczególnych komponentów środowiska w wyniku realizacji rekomendowanych typów działań zawartych w katalogu działań i ostatecznej liście działań w projekcie PZRP. Analizy oceniające wpływ ustaleń projektowanego dokumentu objęły, zatem identyfikację kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z jego praktycznym stosowaniem.

Istotnym aspektem, uwzględnionym w Prognozie oddziaływania na środowisko projektu planu, jest odniesienie się do uwarunkowań środowiskowych i wynikających z nich problemów związanych z ochroną środowiska naturalnego – i przede wszystkim w tym kontekście przedstawione zostały skutki realizacji ustaleń PZRP. Takie podejście wynika z tezy, że prognoza powinna być dokumentem, którego sporządzenie nie jest jedynie uciążliwym obowiązkiem wynikającym z przepisów obowiązującego prawa, lecz wyrazem rozpoznania skutków środowiskowych planowanego zamierzenia dokonanego na poziomie strategicznym. Wobec powyższego stopień szczegółowości treści Prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru i stopnia szczegółowości treści ocenianych dokumentów.

W Prognozie zidentyfikowane zostały najbardziej problematyczne obszary (zarówno w rozumieniu przestrzennym, jak i kategorii działań) z punktu widzenia negatywnych oddziaływań na środowisko. W szczególności uwaga poświęcona została weryfikacji możliwości wystąpienia ryzyka kolizji z obszarami Natura 2000, w tym weryfikacji ryzyka wystąpienia znacząco negatywnego oddziaływania ustaleń projektu PZRP na istniejące na obszarze dorzecza Niemna obszary Natura 2000. Zbadano także możliwość wystąpienia ryzyka negatywnego wpływu na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych przez jednolite części wód powierzchniowych.

2.2. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń PZRP

Z ustaleń Prognozy wynika, że odstępnie od przyjęcia PZRP skutkowałoby realizacją działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej bez zintegrowanego, systemowego zarządzania ryzykiem powodziowym. Sprzyjałoby to pogłębianiu obserwowanych negatywnych trendów zmian środowiska przyrodniczego przy jednoczesnym braku istotnego wpływu na pozytywne zmiany stanu środowiska.

Jednocześnie brak wskazania działań technicznych (na ostatecznej liście – załącznik nr 1 do projektu PZRP) bezpośrednio służących zarządzaniu ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Niemna oznacza, że realizacja PZRP sprowadzać się będzie do wdrożenia ogólnych zasad zarządzania ryzykiem powodziowym i ewentualnej realizacji działań wynikłych w trakcie obowiązywania Planu, jednak w nim niezapisanych. Wyprowadzono stwierdzenie, że ich potencjalna realizacja będzie niezależna od uchwalenia Planu. Pod tym względem brak realizacji ustaleń PZRP dla obszaru dorzecza Niemna nie wpłynie w sposób negatywny bądź pozytywny na środowisko.

W Prognozie wskazano skutki, jakie potencjalnie mogą wystąpić w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska w przypadku, gdy dokument nie zostanie wdrożony. Główne wnioski przewidywanego wpływu braku realizacji PZRP na środowisko to m.in.:

- w zakresie odstąpienia od realizacji działania opracowania analizy możliwości zwiększenia retencji na terenie Zlewni Planistycznej Marychy i Czarnej Hańczy (działanie nr N_Ni_1) nie wpłynie bezpośrednio na wody, jednak będzie pośrednio wiązał się z brakiem wdrożenia kolejnych działań, które w ramach tej analizy zostaną

wskazane. Z jednej strony zapewne będzie to uniknięcie negatywnych zmian hydromorfologii wód, z drugiej jednak utrzymanie stanu zagrożenia zanieczyszczeniem wód w wyniku zmywania zanieczyszczeń z terenów zurbanizowanych i rolniczych i ich spływu do wód – co zagraża to potencjalnym pogorszeniem elementów fizykochemicznych stanu wód, ale również stanu chemicznego;

- odstąpienie od realizacji zaplanowanych działań nietechnicznych obejmujących analizę możliwości zwiększenia retencji w dwóch zlewniach – Marychy i Czarnej Hańczy, może skutkować (z racji braku wskazań wynikających z analizy na zakres potrzeb inwestycyjnych) negatywnym oddziaływaniem na krajobraz, między innymi poprzez zanikanie istotnych elementów w krajobrazie: terenów podmokłych, mokradeł, torfowisk oraz ekspansją gatunków inwazyjnych;
- brak realizacji działań z zakresu poprawy warunków retencji wód skutkowałby negatywnym oddziaływaniem na ekosystemy zależne od wód przez obniżenie lub zachowanie obecnego poziomu retencyjności obszaru (zależnie od specyficznych uwarunkowań lokalnych i regionalnych, np. zanikanie ekosystemów wodno-błotnych, stanowiących siedliska przyrodnicze oraz siedliska chronionych gatunków, a także pogorszenia odporności ekosystemu na negatywne skutki antropopresji, zmian klimatu, migracji gatunków obcych i inwazyjnych;
- odstąpienie od realizacji PZRP skutkowałoby wdrażaniem działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej bez zintegrowanego, systemowego zarządzania ryzykiem powodziowym, co sprzyałoby to pogłębianiu obserwowanych negatywnych trendów zmian środowiska przyrodniczego przy jednoczesnym braku istotnego wpływu na pozytywne zmiany stanu środowiska;
- potencjalnie negatywne oddziaływania na klimat i powietrze, a także adaptacyjność do zmian klimatu może przynieść zaniechanie działań analitycznych służących wskazaniu możliwości zwiększania retencji co w konsekwencji bezpośrednio przekładać się będzie na niekorzystny stan charakterystyk wilgotnościowych i termicznych klimatu lokalnego i mikroklimatu;
- zaniechanie zadań związanych z retencją nie pozwoli na uregulowanie stosunków gruntowo-wodnych, co wpłynie negatywnie na wielkość plonów i tym samym na jakość życia ludzi, a następnie będzie miało wpływ na obniżenie jakości życia ludności;
- zaniechanie działań o charakterze horyzontalnym mających na celu opracowanie dokumentów analitycznych pozwalających na uściślenie szczegółowych warunków kształtowania zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych może potencjalnie sprzyjać niekontrolowanej zabudowie dolin rzecznych, pogarszając tym samym walory krajobrazowe tych terenów i zwiększając ryzyko powodziowe;
- możliwy pośredni efekt braku realizacji działania horyzontalnego związanego z monitoringiem i rozwojem prognoz oraz ostrzeżeń to ograniczona przewidywalność charakterystyk hydrologicznych i meteorologicznych;
- brak działań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniowych przewidzianych w PZRP spowoduje brak wspierania prawidłowych zachowań ludności na obszarach zagrożenia powodziowego w momencie powstania zagrożenia powodziowego; co może przełożyć się na zwiększenie liczby konfliktów społecznych wynikających z konieczności przesiedleń oraz wypłat odszkodowań z tytułu uszkodzenia lub

zniszczenia zabytków oraz obiektów kubaturowych mieszkalnych czy też związanych z utratą źródeł utrzymania;

- brak wdrażania działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych potencjalnie wpłynie utrzymywanie się niskiego lub braku świadomości zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz niskiej świadomości na temat możliwych działań służących celów zarządzania ryzykiem powodziowym.

2.3. Przewidywane zmiany środowiska w przypadku realizacji ustaleń PZRP

Przeprowadzona ocena następstw realizacji ustaleń projektu PZRP, tj. rekomendowanych typów działań zawartych w katalogu działań i ostatecznej listy działań, zidentyfikowała zakresy, kierunki ich kluczowych oddziaływań na elementy środowiska.

Należy mieć tutaj na uwadze fakt, iż projekt Planu nie wskazuje listy działań technicznych, a na ostatecznej liście działań jedynie działania nietechniczne oraz ogólna rekomendacja do realizacji działań katalogowych jako wspierających zarządzanie ryzykiem powodziowym. Powyższe przełożyły się na szczegółowość dokonanej oceny. W rezultacie precyzyjna ocena oddziaływań na środowisko jest praktycznie niemożliwa, co wskazano w treści Prognozy. Wpływ ocenianego projektu Planu na środowisko będzie zależał, bowiem zarówno od tego, czy i jakie działania zostaną docelowo zaplanowane i wdrożone (np. w wyniku dokonanych analiz), jak i od zastosowanych rozwiązań projektowych i realizacyjnych, w tym między innymi zastosowanych działań minimalizujących oraz od środowiskowych uwarunkowań lokalizacji potencjalnych przedsięwzięć.

Wyniki przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna, stanowią jedynie wskazanie potencjalnych oddziaływań (z poziomu typów działań katalogowych i charakterystycznych dla nich przedsięwzięć), które mogą, ale nie muszą się pojawić. Odniesienie się do skutków środowiskowych wyznaczonych przez dokument ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, należy uznać, iż w takich przypadkach to dopiero opracowanie analiz będzie momentem wyznaczania takowych ram. Z uwagi na powyższe w przypadku działań analitycznych z ostatecznej listy działań uznano, iż ich realizacja nie powoduje oddziaływania na środowisko. Ustalenia omawianego dokumentu nie generują negatywnego oddziaływania na komponenty środowiska takie jak: ludzie, dobra materialne czy też zabytki. Przewiduje się wyłącznie pozytywne skutki w szczególności w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i jakości życia ludzi. Natomiast w przypadku, gdy w dłuższej perspektywie czasowej (np. przyszłe działania planowane w aktualizacji PZRP dla obszaru dorzecza Niemna) zostaną zaplanowane działania inwestycyjne potencjalnie mogą się one wiązać z wystąpieniem negatywnych oddziaływań, które mogą się pojawić na etapie prac budowlanych.

Z punktu widzenia ograniczania ryzyka konfliktów społecznych w przypadku podejmowania w przyszłości działań inwestycyjnych (np. wynikających z działań analitycznych) bardzo ważne jest wdrożenie działań informacyjno-edukacyjnych oraz prowadzenie dialogu zarówno ze społeczeństwem, jak i organami administracji samorządowej.

Ponadto, poszczególne działania mogą kolidować z istniejącą lub projektowaną infrastrukturą (m.in. drogową, kolejową, energetyczną). Każdorazowo działania ograniczające ryzyko powodziowe powinny być uzgadnianie z zarządcą danej infrastruktury.

W wyniku przeprowadzonej oceny zostały wskazane oddziaływania pozytywne, negatywne i neutralne. Z podsumowania oddziaływań wynika pozytywne oddziaływanie działań zaplanowanych w ocenianym dokumencie na wszystkie komponenty środowiska, za wyjątkiem zasobów naturalnych, gdzie nie stwierdzono oddziaływania (charakter oddziaływania określono jako neutralny). Wynika to bezpośrednio z charakteru tych działań (nietechniczne), które będą sprzyjać poprawie naturalnej retencji w połączeniu ze zwiększeniem świadomości społecznej, co długofalowo powinno przełożyć się na ogólną poprawę stanu środowiska.

W obszarze dorzecza Niemna nie istnieje ryzyko generowania skutków w postaci znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary chronione i w tym Natura 2000. Ewentualne oddziaływania są możliwe do uniknięcia, zminimalizowania lub zrekompensowania. Realizacja ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na cel i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na inne obszarowe formy ochrony przyrody i na korzyści ekologiczne.

Istotnym wnioskiem Prognozy jest, iż oddziaływań przyrodniczych związanych z wdrażaniem PZRP nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Inwestycje będące emanacją typów działań wskazanych w PZRP przed zatwierdzeniem muszą przejść stosowne procedury administracyjne, w ramach których następuje odwołanie do dokumentów strategicznych z dziedziny ochrony środowiska – co nie oznacza bezwzględnej akceptacji środowiskowej ww. inwestycji (ta bowiem powinna być przedmiotem merytorycznej analizy na etapie postępowań administracyjnych i rozpatrywania zgód wodnoprawnych). A zatem niezależnie od dokonanej SOOŚ projektu PZRP. W przypadku, gdy w dłuższej perspektywie czasowej np. przyszłe działania planowane w aktualizacji PZRP dla obszaru dorzecza Niemna) zostaną zaplanowane działania techniczne przed rozpoczęciem realizacji będą musiały zostać poddane obowiązującym procedurom administracyjnym, których elementem będzie m.in. identyfikacja znaczących oddziaływań na środowisko.

2.4. Oddziaływania skumulowane

W dokumencie Prognozy oddziaływania skumulowane rozpatrywane były w kontekście kumulacji poszczególnych działań realizowanych w ramach wdrażania PZRP, jak również w kontekście wdrażania ich równolegle z działaniami wynikającymi z innych dokumentów strategicznych. Może to być zarówno kumulacja oddziaływań negatywnych, jak i kumulacja o kierunku pozytywnym, czyli w wyniku wdrożenia działań prośrodowiskowych niwelacja negatywnych oddziaływań przyszłych inwestycji (np. przyszłe działania planowane w aktualizacji PZRP dla obszaru dorzecza Niemna).

Na obszarze dorzecza Niemna nie stwierdzono ryzyka wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania skumulowanego na gleby, powierzchnię ziemi i wody podziemne. Dla tych komponentów środowiska można, co do zasady, spodziewać się głównie pozytywnych oddziaływań skumulowanych wskutek wzrostu ochrony przed powodzią oraz poprawy uwarunkowań retencyjnych. Natomiast w przypadku braku dbałości o należyłą ochronę koryt rzek przed erozją może dojść do zaburzenia równowagi hydrodynamicznej. W Prognozie wskazano, że w odniesieniu do wód powierzchniowych kumulowanie się oddziaływań wiązać się może ze wzrostem udziału zmienionych hydromorfologicznie odcinków w całkowitej długości cieków w wyniku realizacji większej liczby inwestycji na jednym cieku. Kumulować się tutaj mogą zarówno inwestycje przeciwpowodziowe, jak również prace

utrzymaniu. Zmiany morfologii koryta lub doliny rzecznej mogą potencjalnie oznaczać pogorszenie warunków bytowania organizmów rzecznych lub zmianę reżimu hydrologicznego.

Potencjalne oddziaływanie skumulowane projektu PZRP na ludzi i dobra materialne, jak również na zabytki, wynika z samego celu i założeń dokumentu, którym jest *ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej*. Tak więc, w przypadku, gdy zostaną zrealizowane jakiejkolwiek działania Planu, można się spodziewać pozytywnego efektu skumulowanego, jednak obecnie nie jest możliwe określenie jego skali.

Teoretycznie w Prognozie zasygnalizowano możliwość wystąpienia oddziaływań skumulowanych w odniesieniu do obszarów ochrony przyrody. Podkreślono, że skoro oceniany dokument nie przedstawia listy działań technicznych przewidzianych do realizacji w obszarach chronionych (i w zasięgu korytarzy ekologicznych ważnych dla ich ochrony, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków ichtiofauny będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000) – to nie ma możliwości przeprowadzenia racjonalnej i miarodajnej oceny oddziaływań skumulowanych, która mogłaby prowadzić do wyprowadzenia w tym zakresie jakichkolwiek merytorycznych wniosków.

Prognoza wskazuje, że na poziomie PZRP dla obszaru dorzecza Niemna nie ma możliwości przeprowadzenia sparametryzowanej (ilościowej) oceny oddziaływań skumulowanych zarówno grup działań inwestycyjnych przeciwpowodziowych, jak i działań w połączeniu z inwestycjami wynikającymi z innych dokumentów strategicznych, ponieważ Plan nie zawiera działań technicznych, a jedynie działania nietechniczne o charakterze horyzontalnym lub analitycznym i jedno koncepcyjne. Przeprowadzone w Prognozie analizy wskazują na brak możliwości wyprowadzenia wiarygodnego (opartego na faktach lub na wysokim stopniu prawdopodobieństwa) wyprowadzenia wniosku o tym, że możliwe jest wystąpienie potencjalnie znaczącego negatywnego oddziaływania na któryś z występujących na obszarze dorzecza Niemna obszarów Natura 2000 lub na inny obszar chroniony.

2.5. Podsumowanie propozycji rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji PZRP

Dokument Prognozy zawiera sformułowane rekomendacje w zakresie rozwiązań ukierunkowanych na unikanie negatywnych oddziaływań, ich minimalizację, jak również na ich kompensację. W pierwszej kolejności zawarto wskazanie na generalne zasady minimalizacji oddziaływań na środowisko. Jako pierwszoplanowe działanie minimalizujące podano unikanie powstawania negatywnych oddziaływań, zaś w przypadku ich wystąpienia należy minimalizować ich skalę i skutki. Dopiero po wyczerpaniu możliwości ograniczenia oddziaływania należy zastosować działania kompensacyjne. Każdy z powyższych kroków powinien być ukierunkowany na konkretne ryzyko oddziaływań środowiskowych oraz poddany ocenie pod kątem adekwatności, skuteczności, wykonalności i trwałości, a także analizie pod względem oddziaływania na środowisko. Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą.

Oceniany dokument projektu PZRP nie zawiera działań, które mogą wykazywać bezpośrednie negatywne oddziaływania na środowisko. W dłuższej perspektywie czasowej oddziaływanie takie może jednak wystąpić, jeżeli w wyniku opracowania zaplanowanych analiz

oraz koncepcji dojdzie do realizacji wskazanych w nich koniecznych działań technicznych. W Prognozie podkreślono fakt, iż większość działań technicznych, służących ochronie przeciwpowodziowej ma status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, co oznacza, że przed ich realizacją niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (której niejednokrotnie będzie towarzyszyło przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko). Ponadto, większość z tych działań i inwestycji wymaga uzyskania zgody wodnoprawnej. W poszczególnych przypadkach niezbędne może być także uzyskanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów, lub/i zezwoleń na odstąpienie od zakazów dotyczących ochrony gatunkowej. Powyższe oznacza, że istniejące przepisy o ochronie środowiska ustanawiają system, w ramach którego indywidualnie rozpatruje się wpływ poszczególnych zamierzeń na środowisko i ocenia się jego akceptowalność, a także ustanawia się indywidualne warunki z zakresu zapobiegania, minimalizowania i kompensowania oddziaływań środowiskowych i ich skutków.

W celu zapobiegania, ograniczenia lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji PZRP, w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralności tych obszarów w Prognozie przedstawiono rekomendowane sposoby, działania temu służące¹. Propozycje sformułowano odnośnie oddziaływań poszczególnych kategorii działań inwestycyjnych (wynikających z opisu rekomendowanych typów działań katalogowych ujętych w projekcie PZRP) – w Prognozie sformułowano ich katalog i przedstawiono informację o tym, że obecnie dostępna jest obszerna literatura obrazująca wiele możliwości unikania, minimalizowania i kompensowania negatywnych oddziaływań na środowisko.

Oprócz zbioru zalecanych działań mających na celu unikanie i minimalizowanie negatywnych oddziaływań na środowisko w Prognozie rekomenduje się podjęcie systemowego podejścia do nadania ochronie środowiska wysokiej rangi poprzez:

- 1) opracowanie dokumentu o charakterze wytycznych dla wykonawców dokumentacji środowiskowych oceniających wpływ na środowisko działań i przedsięwzięć technicznych wynikających z PZRP (np. z podejmowanych działań katalogowych),
- 2) dla największych inwestycji (możliwych do zaplanowania w przyszłości): opracowanie planu zarządzania środowiskiem – czyli dokumentu zestawiającego między innymi wymagania ochrony środowiska wynikające z wielu decyzji administracyjnych oraz z przepisów.

Proponowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mają szczególne znaczenie dla polepszenia zarządzania ryzykiem powodziowym w obszarze Regionu Wodnego Niemna w dorzeczu Niemna, szczególnie w aspekcie potrzeb adaptacji do zmian klimatu, a tym samym potrzeby poprawy obiegu wody w zlewniach dorzecza przez zwiększanie retencji wody.

¹ W ramach opracowanego katalogu działań minimalizujących podano grupy działań z zakresu: ochrony środowiska gruntowo – wodnego (gleb, ziemi i wód podziemnych); ochrony przyrody; krajobrazu; wód powierzchniowych; a także z zakresu ludność, dobra materialne, zabytki.

3. Opinie właściwych organów

Zgodnie z art. 54 ust. 1 UOŚ, projekt PZRP dla obszaru dorzecza Niemna wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko był opiniowany przez organy wskazane w art. 57 i 58 UOŚ.

Organami właściwymi do wydania opinii były:

- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
- Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu,

W dniu 15 października 2021 r. za pośrednictwem platformy ePUAP wystąpiono do organów z wnioskami o wydanie opinii. W odpowiedzi uzyskano opinie od następujących organów:

- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie:

Pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 06.12.2021 r. znak: DOŚ-TSOŚ.410.43.2021.aba/KS, - Załącznik nr 1.

- Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Pismo Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku z dnia 10.11.2021 r. znak: NZ.0523.67.2021- Załącznik nr 2,

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyraził stanowisko, iż nie jest właściwym w sprawie opiniowania i uzgadniania projektów dokumentów oraz ich zmian, powołując się na art. 58 ust. 4 UOŚ.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (dalej GDOŚ) sformułował łącznie 18 uwag. Uwagi dotyczyły zarówno dokumentu PZRP, jak i Prognozy. Szczegółowy stan rozpatrzenia uwag złożonych przez GDOŚ zestawiono w załączniku nr 4. Wszystkie wskazane jako uwzględnione lub częściowo uwzględnione elementy uwag zweryfikowano i poprawiono w finalnej wersji tekstu Prognozy.

Stanowiska ww. organów zostały poddane analizie pod względem prawnym i środowiskowym. Przyczyniły się one do zmodyfikowania treści samej Prognozy oddziaływania na środowisko oraz znalazły także przełożenie na ustalenia projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna. Szczegółowe wskazania zakresu i sposobu uwzględnienia w projekcie Planu opinii zawiera rozdział nr 5 oraz tabela załącznika nr 4.

4. Posumowanie udziału społeczeństwa w SOŚ oraz sposób uwzględnienia zgłoszonych uwag i wniosków

4.1. Przebieg procesu konsultacji społecznych w ramach SOŚ

Udział społeczeństwa w procesie strategicznej oceny oddziaływania, której przedmiotem był Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Niemna, zapewniony został zgodnie z postanowieniami art. 54 ust. 2 UOŚ.

W celu zapewnienia możliwości jak najszerszego udziału społeczeństwa postępowaniu w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, podano do publicznej wiadomości, zgodnie z wymogami powołanej powyżej ustawy, informacje o przystąpieniu do sporządzania projektu planu i o jego przedmiocie oraz o możliwości składania wniosków

poprzez: zawiadomienie w zamieszczone w ogólnopolskim dzienniku ekonomiczno-prawny pn. *Rzeczpospolita* w dniu 15.10.2021 r. oraz obwieszczenia umieszczone na: stronie projektu w Aktualnościach: <https://stoppowodzi.pl/rozpoczynamy-konsultacje-spoeczne-prognosz-oddziaływania-na-srodowisko-projektow-apzrp/> oraz na stronie PGW WP w Aktualnościach: <https://www.wody.gov.pl/aktualnosci/2167-rozpoczynamy-konsultacje-spoeczne-prognosz-oddziaływania-na-srodowisko-projektow-apzrp>.

W komunikacie o wyłożeniu projektu planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu, podano podstawę prawną oraz wskazano informacje o:

- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy i miejscu, w którym jest ona wyłożona do publicznego wglądu,
- możliwości składania uwag i wniosków,
- sposobie, miejscu i terminie składania uwag i wniosków,
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,
- pozostawieniu bez rozpatrzenia uwag lub wnioski złożonych po upływie wyznaczonego terminu.

Zawiadomienie zawierało dodatkowo informację na temat stronu projektu [www.stoppowodzi](http://www.stoppowodzi.pl) jako źródle szczegółowych informacji w temacie planowanych działań konsultacyjnych.

Wszyscy zainteresowani mogli zapoznać się z dokumentacją procedury udziału społeczeństwa w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokumentacja sprawy została wyłożona do publicznego wglądu w siedzibie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, ul. Żelazna 59A w Warszawie oraz udostępniona na stronie internetowej www.stoppowodzi.pl w zakładce dedykowanej SOOŚ. Ramy czasowe trwania konsultacji społecznych w ramach procedury SOOŚ, zgodnie z przepisami prawa – ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, trwały co najmniej 21 dni. Finalnie umożliwiono składanie uwag i wniosków przez 28 dni, obejmując okres od 15 października 2021 r. do 12 listopada 2021 r. Pierwotny termin konsultacji obejmował okres od 15 października 2021 r. do 5 listopada 2021 r. Zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa, decyzją Prezesa Wód Polskich termin uległ wydłużeniu o 7 dni.

W ogłoszeniach wskazano możliwości wnoszenia uwag, wniosków i zastrzeżeń przez wszystkich zainteresowanych, a także określono możliwe sposoby i termin ich składania. Ponadto określono, iż organem właściwym do rozpatrzenia wniesionych uwag i wniosków w ramach konsultacji społecznych jest Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Społeczeństwo poinformowano o możliwości składania uwag korespondencyjnie, pocztą elektroniczną, ustnie do protokołu, a także poprzez formularz zgłaszania uwag w wersji online udostępniony na stronie internetowej projektu. Podany został adres korespondencyjny: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Departament Ochrony przed Powodzią i Suszą, ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa oraz miejsce składania uwag ustnie do protokołu (adres jak wyżej, pokój 4.10.2) a także adres strony internetowej z udostępnionym formularzem - www.stoppowodzi.pl oraz dedykowany procedurze adres mailowy: konsultacje_soos@stoppowodzi.pl.

Dodatkowo, w okresie konsultacji społecznych prowadzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zorganizowano trzy spotkania konsultacyjne w dniach 26, 27 i 28 października 2021 r. Ze względu na panujące obostrzenia związane ze stanem epidemicznym w okresie konsultacji społecznych, przeprowadzone zostały w formule online. W trakcie spotkań zaprezentowano ustalenia projektowanych dokumentów aPZRP i PZRP wraz z prognozami, w tym projekt PZRP dla obszaru dorzecza Niemna wraz z projektem Prognozy. Spotkania informacyjne zostały ukierunkowane tematycznie na wybrane obszary dorzeczy. Obszar dorzecza Niemna był przedmiotem spotkania numer 1 w dniu 26.10.2021 r. Podczas każdego ze spotkań odbył się panel dyskusyjny w przedmiotowym zakresie, prowadzony w oparciu o pytania złożone poprzez chat.

Informacje szczegółowe, w tym o terminie i lokalizacji zaplanowanych trzech spotkań konsultacyjnych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, podano do wiadomości publicznej poprzez stronę projektu <https://stoppowodzi.pl/>. Informacja została zamieszczona w Aktualnościach projektu, jak również informacje były stale dostępne na podstronie dedykowanej spotkaniom konsultacyjnym SOOŚ <https://stoppowodzi.pl/spotkania-konsultacyjne-soos/>. Również w zawiadomieniu opublikowanym w prasie zawarto informację o źródle informacji w zakresie planowanych działań konsultacyjnych. Do udziału w spotkaniu uprawniony był każdy zainteresowany. Przyjęta formuła online pozwoliła na zniesienie ograniczenia liczby uczestników. W celu dotarcia do jak najszerszego grona osób zainteresowanych ustaleniami dokumentów zrealizowano mailing zapraszający do udziału. W grupie 2530 odbiorców znalazły się przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego (wszystkich szczebli), urzędy wojewódzkie, regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, regionalne zarządy zlewni, resorty oraz stowarzyszenia powiązane z ochroną środowiska lub gospodarką wodną.

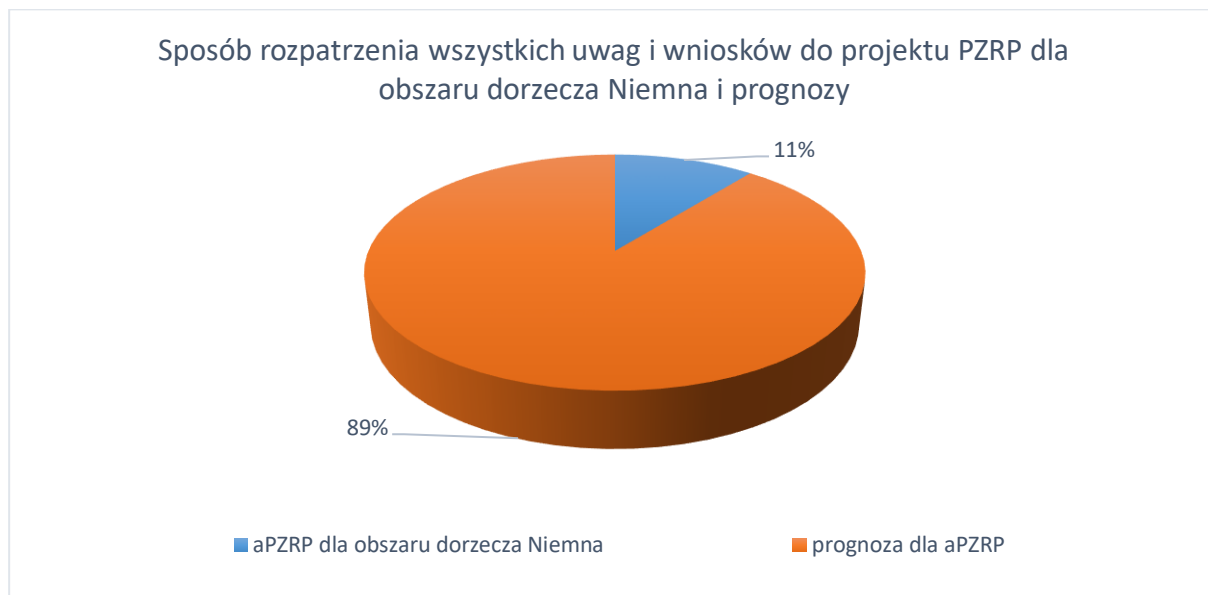
W trakcie spotkań zaprezentowano ustalenia Planów oraz najważniejsze wnioski i rekomendacje z Prognozy oddziaływania na środowisko, sporządzonej dla każdego projektu. Łącznie na spotkania zarejestrowało się 305 uczestników, na spotkanie dedykowane obszarom dorzeczy Wisły (wybrane regiony wodne), Pregocy i Niemna (26.10.2021) zarejestrowały 94 osoby.

Łącznie we wszystkich trzech spotkaniach wzięło udział 396 osób, w tym członkowie zespołów sporządzających PZRP jak i Prognozę oraz przedstawiciele PGW WP, w tym będących także prelegentami. W gronie uczestników spotkań byli przedstawiciele samorządów terytorialnych, administracji rządowej i instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, jak i osoby prywatne. W spotkaniu dedykowanym obszarom dorzeczy Wisły, Pregocy i Niemna (26.10.2021) uczestniczyło 129 osób.

4.2. Uwagi i wnioski złożone do projektu PZRP i projektu Prognozy dla obszaru dorzecza Niemna

W związku z udziałem społeczeństwa, w wyznaczonym terminie, z uwzględnieniem uwag zgłoszonych w ramach trzech spotkań konsultacyjnych zorganizowanych w ramach procedury Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, do dokumentów dla obszaru dorzecza Niemna otrzymano łącznie 37 uwag i wniosków. Przy czym do samego dokumentu PZRP w liczbie 4, a do dokumentu Prognozy 33. Ze wszystkich uwag i wniosków 89% stanowiły uwagi do treści Prognozy.

Rysunek 1 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych z podziałem na przedmiot uwagi

Ze względu na sposób złożenia uwagi wpłynęło dla obszaru dorzecza Niemna:

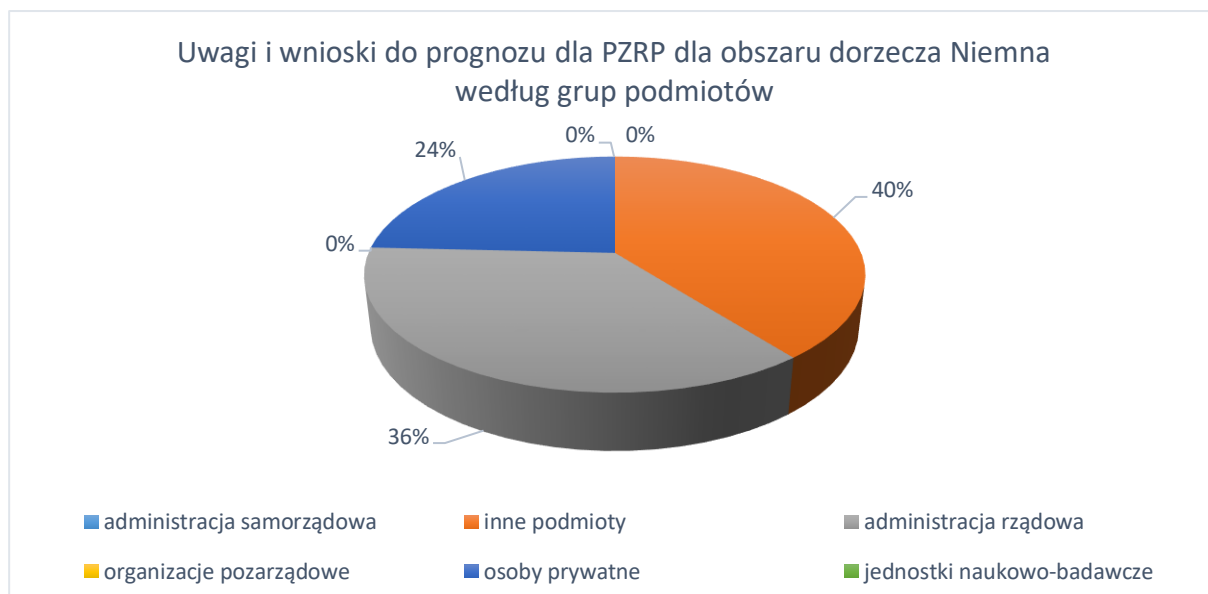
- w formie pisemnej nie złożono żadnego wniosku;
- drogą elektroniczną na dedykowany adres mailowy: do Planu - 4 uwagi, do Prognozy 13 uwag;
- drogą elektroniczną poprzez ePUAP nie złożono żadnego wniosku;
- poprzez formularz udostępniony na stronie internetowej: do Planu - 0 uwag, do Prognozy 20 uwag;
- w ramach czatu, podczas spotkań konsultacyjnych, nie zgłoszono żadnego pytania do projektu PZRP i projektu prognozy;
- ustnie do protokołu nie złożono żadnego wniosku.

Każdy zainteresowany mógł złożyć swoje wnioski lub uwagi, zarówno do projektów Planu, jak i prognozy. W toku prowadzonych konsultacji społecznych spłynęły uwagi od przedstawicieli m.in.: administracji rządowej, przedsiębiorców i spółek Skarbu Państwa, jak i osób prywatnych. Udział poszczególnych podmiotów zgłaszających uwagi do obu dokumentów prezentują poniższe wykresy.

Rysunek 2 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu PZRP według zgłaszającego

Rysunek 3 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy według zgłaszającego

Każda zgłoszona uwaga i każdy wniosek został zarejestrowany i ujęty w tabeli uwag i wniosków. Następnie został przekazany zespołowi ekspertów odpowiedzialnych za opracowanie dokumentu PZRP i zespołowi ekspertów w zakresie Prognozy. Ostatecznie po analizie zgłoszonych uwag, Prezes PGW WP, rozpatrzył złożone uwagi zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa i rozstrzygnął w następujący sposób:

dla projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna:

- uwzględniono uwagi w liczbie – 3,
- częściowo uwzględniono uwagi w liczbie – 0,
- nie uwzględniono uwag w liczbie – 0,
- wyjaśniono uwagi w liczbie – 1;

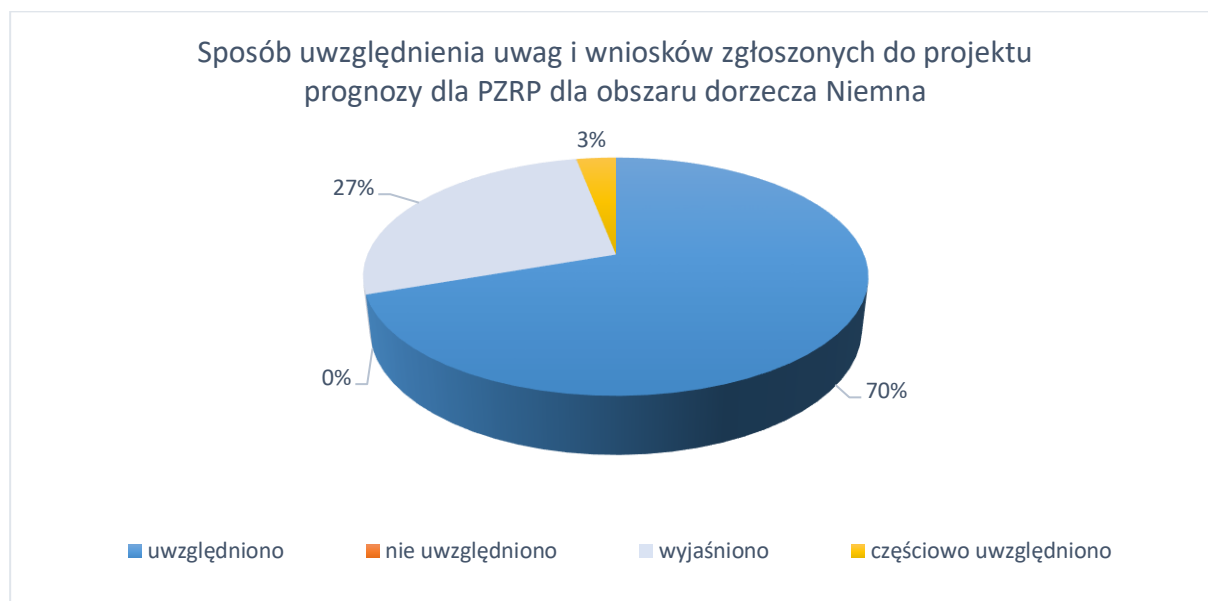
dla projektu Prognozy dla projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna:

- uwzględniono uwagi w liczbie – 23,
- częściowo uwzględniono uwagi w liczbie – 0,
- nie uwzględniono uwag w liczbie – 1,
- wyjaśniono uwagi w liczbie – 9.

Rysunek 4 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu PZRP z podziałem na sposób rozpatrzenia

Rysunek 5 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy z podziałem na sposób rozpatrzenia

Uwagi dedykowane dokumentowi PZRP dla obszaru dorzecza Niemna koncentrowały się wokół poniższych zagadnień tematycznych:

- zmian redakcyjnych ujednolicających zapisy dokumentów (w zakresie wyznaczania ONNP),
- wpływu działań przeciwpowodziowych na warunki techniczne infrastruktury kolejowej.

Za zasadne i wymagające wprowadzenia zmian w Planie uznano wyniki rozpatrzenia 75% ze wszystkich złożonych uwag i wniosków (uwzględnione).

Uwagi dedykowane dokumentowi Prognozy koncentrowały się wokół poniższych zagadnień:

- poziomu szczegółowości przeprowadzonych analiz w zakresie infrastruktury kolejowej oraz potencjalnej ingerencji działań przeciwpowodziowych w infrastrukturę kolejową,
- nie ujęcia w zakresie oddziaływań skumulowanych infrastruktury kolejowej,
- nie uwzględnienia w analizie spójności celów środowiskowych wskazanego dokumentu sektorowego,
- wykonania prognozy do ostatecznej listy działań, dla której nie znane jest stanowisko rozpatrzenia,
- ukierunkowania metodyki skutków realizacji Planu na skutki środowiskowe,
- do redakcyjnej strony dokumentu, w tym uwag doprecyzowujących lub weryfikujących zapisy w kwestii infrastruktury kolejowej,
- do redakcyjnej strony dokumentu, w tym uwag doprecyzowujących treść,
- do graficznej strony dokumentu w zakresie sporządzonych map,
- do edycyjnej strony dokumentu w zakresie formatowania tekstu.

Za zasadne i wymagające wprowadzenia zmian w Prognozie uznano 74% ze wszystkich uwag i wniosków (uwzględnione i częściowo uwzględnione) złożonych w ramach konsultacji SOOŚ.

Odniesienia szczegółowe do wszystkich zgłoszonych uwag i wniosków do obu dokumentów zostały zawarte w tabelach stanowiących treść Załącznika nr 4 do niniejszego Podsumowania.

4.3. Korekty dokumentu projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna

Przeważająca część (75%) otrzymanych uwag i wniosków złożonych do treści projektu PZRP wymagała uwzględnienia, zdecydowanie mniej wyjaśnienia (25%), żadnej uwagi nie rozpatrzono jako nieuwzględnionej. Zebrane uwagi i wnioski w ramach konsultacji społecznych SOOŚ wpłynęły na finalny kształt przyjmowanego dokumentu. Większość uwag i wniosków wymagała wyjaśnienia bez konieczności zmian treści projektu Planu.

Zgłoszone w uwagi i wnioski zgodnie ze stanem rozpatrzenia przyjętym przez Prezesa Wód Polskich wprowadzono do projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna. Zmiany w przyjmowanym dokumencie dotyczyły wskazań dla zmian redakcyjnych ujednolicających zapisy dokumentów oraz zmian redakcyjnych porządkujących i usprawniających treść bez wpływu na zakres przedmiotowy oraz cele określone w PZRP. W obrębie zgłoszonych uwag podnoszono także kwestie konieczności uwzględnienia wpływu działań przeciwpowodziowych na warunki techniczne infrastruktury kolejowej. Stosowne zapisy wprowadzono do projektu Planu. Dokonano ww. zmian w obu dokumentach.

Wszystkie wyjaśnienia odnoszące się do pozostałych uwag i wniosków zgłoszonych w ramach udziału społeczeństwa, zamieszczono w zestawieniu zawierającym formalny stan rozpatrzenia tj. w Załączniku nr 4 do niniejszego Podsumowania.

5. Sposób uwzględnienia w PZRP ustaleń zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia Prognozy oraz przeprowadzenia SOOŚ są przepisy prawa krajowego zawarte w przepisach Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko – dalej: UOOŚ) oraz z przepisach prawa wspólnotowego (Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko – dalej Dyrektywa 2001/42/WE). W przepisach UOOŚ Art. 55. ust. 1. określono prawną powinność Wód Polskich przy opracowaniu planów zarządzania ryzykiem powodziowym do brania pod uwagę ustaleń zawartych w:

- a. prognozie oddziaływania na środowisko,
- b. opiniach organów, o których mowa w art. 57 i art. 58,
- c. wskazane do uwzględnienia zgodnie ze stanem rozpatrzenia uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Ustalenia zawarte w wyłożonym do konsultacji społecznych projekcie prognozy pod wpływem udziału społeczeństwa oraz opiniowania organów uległy zmianom. Zatem dopiero ostateczna wersja Prognozy brana była pod uwagę w tworzeniu ustaleń w finalnej wersji projektu PZRP. Częściami dokumentu projektu Planu, na które ustalenia Prognozy wpływają przede wszystkim to:

- katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym działań, o których mowa w art. 165 Prawa wodnego, z uwzględnieniem ich priorytetu, czyli:
 - działania katalogowe (ujęte w projekcie PZRP w typy działań);
 - działania ostatecznej listy działań (ujęte w załączniku nr 1 do projektu PZRP);
- opis koordynacji czynności związanych z kwestią oddziaływań transgranicznych na środowisko, jeżeli takie postępowanie zostało przeprowadzone;
- sformułowanie zaleceń w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu lub rekomendacji w zakresie wdrażania (stosowania) jego ustaleń wraz z propozycją rozwiązań eliminujących lub minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko;
- sformułowanie propozycji monitorowania środowiskowych skutków realizacji PZRP;
- całość ustaleń dokumentu pod kątem weryfikacji negatywnych przesłanek z art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla przyjęcia dokumentu – ogólnie ujmując, czyli przedstawienia ustaleń w zakresie odpowiedzi na pytanie czy projekt może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

Projekt PZRP dla obszaru dorzecza Niemna pod wpływem ustaleń zawartych w Prognozie oraz przyjętych wniosków wynikających z opiniowania oraz konsultacji społecznych SOOŚ uległ następującym zmianom:

- rozszerzeniu zakresu załącznika nr 1 do projektu PZRP listy działań ostatecznych o 11 działań nietechnicznych (horyzontalnych), które zaplanowano w ramach II cyklu PZRP także w pozostałych obszarach planowania zarządzania ryzykiem powodziowym na lata 2022 – 2027; działania umieszczone na ostatecznej liście projektu PZRP zostały dobrane i uzupełnione przy uwzględnieniu specyfiki oraz poziomu ryzyka powodziowego w obszarze dorzecza Niemna;
- uporządkowania i korekt redakcyjnych np. powtórzeń oraz nieścisłości - treść dokumentu została zweryfikowana i dostosowana do poziomu ryzyka powodziowego określonego dla obszaru dorzecza Niemna;
- Dodano również tabelę z wskaźnikami produktu PA (adekwatnymi dla obszaru dorzecza Niemna), które będą używane w celu monitorowania postępów w realizacji PZRP. W stosownej tabeli tej podano również informację o wartościach docelowych wskaźników;
- wprowadzono do treści projektu PZRP rozdział (nr. 11.7) dotyczący metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu – treść rozdziału w całości oddaje zakres rozdziału nr 4 Prognozy pn. Metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu i częstotliwość jej przeprowadzania.

6. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, ochronę przed powodzią prowadzi się w sposób zapewniający koordynację z działaniami służącymi osiągnięciu celów środowiskowych i ochronie wód. Wobec tego dla potrzeb PZRP na etapie opracowania zapisów projektu Planu przeprowadzono analizę środowiskową przedsięwzięć i wariantów działań, mającą bezpośrednie przełożenie na proces planowania i koordynacji opracowania aktualizacji planów gospodarowania wodami. Ze względu na bardzo niski poziom ryzyka powodziowego i stwierdzony brak obszarów problemowych na obszarze dorzecza Niemna, na ostatecznej liście działań umieszczono dwa działania nietechniczne (analityczne). Dla obszaru planowania w ramach analiz PZRP nie opracowano wariantów planistycznych². Po zakończeniu konsultacji społecznych SOOŚ listę działań rozszerzono o zestaw działań nietechnicznych: działania analityczne, badawcze i wdrażane w całym kraju edukacyjne i informacyjne (łącznie wskazano 11 działań nietechnicznych, z czego 2 o charakterze analitycznym). Finalnie ostateczna lista działań PZRP dla dorzecza Niemna liczy 13 działań nietechnicznych.

Podkreślenia wymagają ustalenia przyjętego dokumentu projektu PZRP w zakresie wniosków analizy ryzyka powodziowego dla obszaru dorzeczu Niemna:

- Rozkład przestrzenny ryzyka powodziowego dla dorzecza Niemna przeprowadzono jedynie dla powodzi rzecznych o mechanizmie naturalnego wezbrania (A11);
- Dla obszaru dorzecza Niemna, region wodny Niemna nie zidentyfikowano powodzi rzecznych powstałych w wyniku przelania lub zniszczenia obwałowań przeciwpowodziowych (A23);
- Ocena potencjalnych skutków powodzi o mechanizmie naturalnego wezbrania wskazuje, że potencjalnie skutki powodzi mogą wystąpić względem ujęć wody (7 szt.), dziedzictwa kulturowego (9 szt.) oraz form ochrony przyrody (37,85 km²);
- W obszarze dorzecza Niemna obszary szczególnego zagrożenia powodzią (tzw. powódź 1%) zajmują powierzchnię 42,9 km², z czego 37,85 km² znajduje się w zasięgu obszarów chronionych. Na obszarze dorzecza Niemna ryzyko powodziowe dla form ochrony przyrody oceniono jako niskie.
- Ocena ryzyka powodziowego wskazuje, na zerowe (0,0%) zintegrowane ryzyko powodziowe dla regionu wodnego Niemna;
- Rzeki Czarna Hańcza oraz Marycha, to cieki od których powstają największe skutki powodzi na obszarze dorzecza Niemna i dla nich zidentyfikowano OZP i opracowano aMZP i aMRP;
- Analiza tendencji zmian ryzyka powodziowego nie przewiduje wzrostu ryzyka powodziowego;
- Zaplanowane na ostatecznej liście działań redukujących ryzyko powodziowe w obszarze dorzecza Niemna działania horyzontalne (nietechniczne) i analityczne otrzymały priorytet 1 (niski) lub 2 (umiarkowany).

² Raport z wykonania Podzadania 1.6.3. Sformułowanie wariantów planistycznych i przeprowadzenie analizy kosztów i korzyści, Warszawa, październik 2020.

Są to kluczowe determinanty przyjętego zakresu i możliwości planistycznych dla skutecznego zarządzania ryzykiem powodziowym na przynależnym Polsce obszarze dorzecza Niemna.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3b UOOŚ prognoza powinna przedstawiać możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zaproponowanych w projektowanym dokumencie. Rozwiązania alternatywne wraz z uzasadnieniem ich doboru oraz opisem metod dokonania ich wyboru powinny uwzględniać cele PZRP i obszar, którego dotyczy oraz cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000. UOOŚ dopuszcza możliwość wskazania braku alternatyw, co jednak powinno zostać odpowiednio uzasadnione wraz z wskazaniem trudności wynikających z niedostatków technik lub luk we współczesnej wiedzy. Z uwagi na fakt, iż w projekcie PZRP dla obszaru dorzecza Niemna nie uwzględniono działań wymagających uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i/lub oceny wodnoprawnej oraz wymagających analizy zgodności z RDW, dyrektywą 2009/147/WE i dyrektywą 92/43/EWG i w projekcie Planu przewidziano jedynie działania nietechniczne o charakterze horyzontalnym i jedno koncepcyjne, to formułowanie wariantów alternatywnych na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie posiada uzasadnienia.

Realizacja rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań przyjętych w PZRP powinna zapewnić osiągnięcie głównych celów sformułowanych w dokumencie, w co najmniej tym samym stopniu, jak działania wybrane do realizacji. Jednocześnie przy tworzeniu i wyborze rozwiązań alternatywnych należy uwzględnić kryterium ich jak najmniejszego wpływu (lub braku wpływu) na środowisko naturalne w przypadku ich realizacji.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych na poziomie celów

Analiza w zakresie alternatyw na poziomie celów PZRP wskazała, iż nie jest możliwe zaproponowanie rozwiązań alternatywnych w zakresie sformułowanych celów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych na poziomie katalogu typów działań

W ramach projektu PZRP został opracowany katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym (dla wszystkich dokumentów projektów Planów opracowanych w II cyklu PZRP ustalono taki sam zakres katalogu działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym), które stanowią zbiór działań technicznych i nietechnicznych zbudowany, zgodnie z przyjętą metodyką³, przy uwzględnieniu pierwszeństwa stosowania środków nietechnicznych przed technicznymi oraz takich czynników, jak:

- zagrożenie – określane przez prawdopodobieństwo występowania powodzi o intensywności skutkującej niekorzystnymi konsekwencjami;
- ekspozycja – rozumiana jako występowanie obiektów wrażliwych i społeczności lokalnej na terenach zagrożonych powodzią;

³ Zaktualizowana metodyka aPZRP opracowana w ramach Podzadania 1.1.1. Weryfikacja i aktualizacja wykorzystanej w I cyklu planistycznym „Metodyki opracowania planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych w wersji 4.0”, Warszawa, grudzień 2020.

- wrażliwość – definiowana poprzez skalę niekorzystnych konsekwencji, jakie może wywołać powód zważywszy na naturalną podatność dotkniętych powodzią obiektów i społeczeństw oraz przygotowanie zagrożonych obiektów i ludzi do powodzi;
- efektywność systemu powodziowego rozumiana jako zdolność (organizacyjna, finansowa, prawna) dostosowania się do obecnego lub przewidywanego zagrożenia powodziowego w celu zmniejszenia negatywnych skutków powodzi (podniesienie świadomości i wiedzy mieszkańców).

Typy działań w katalogu wynikają z obowiązujących przepisów dotyczących zarządzania ryzykiem powodziowym oraz zostały sformułowane zgodnie z ustaloną metodyką w oparciu o zweryfikowany i zaktualizowany katalog PZRP z I cyklu oraz szeroki zakres informacji pochodzących z ankiet i innych opracowań przygotowanych dla potrzeb aktualizacji Planu. Z tego względu na etapie przeprowadzonej Prognozy nie można było zaproponować rozwiązań alternatywnych dla sformułowanych typów działań, które w równym stopniu zapewniłyby osiągnięcie zakładanych celów przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań prawnych, instytucjonalnych czy finansowych. Ponadto, w ustaleniach samego projektu PZRP wskazano, iż ocenie potencjalnego wpływu na osiąganie celów środowiskowych RDW typy działań realizujące cel główny nr 3 zarządzania ryzykiem powodziowym (aktualnie działania celu 3 dominują na ostatecznej liście działań projektu Planu dla obszaru dorzecza Niemna, tylko jedno działanie realizuje cel 1) to działania nietechniczne wzmacniające system zarządzania ryzykiem powodziowym, których realizacja nie ma wpływu na środowisko – działania te są neutralne względem osiągania celów środowiskowych RDW.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych na poziomie działań zamieszczonych na ostatecznej liście (załącznik 1 do projektu PZRP)

Algorytm tworzenia ostatecznej listy działań redukujących ryzyko powodziowe (przyjęty w II cyklu PZRP) zakładał, iż pierwszym etapem jej tworzenia było sformułowanie wstępnej listy działań. Ta na etapie wyłożonego do konsultacji społecznych SOOŚ projektu Planu lista ta zawierała jedną pozycję, którą było działanie nietechniczne koncepcyjne kierowane na obszar problemowy. Konsultacje społeczne SOOŚ zgodnie z uwzględnionym zakresem złożonych uwag i wniosków do projektu Planu oraz do projektu Prognozy wskazały na potrzebę, w drodze analogii do pozostałych obszarów dorzeczy, na konieczność rozszerzenia działań horyzontalnych na obszar dorzecza Niemna oraz włączenie także ujętych w aPZRP działań analitycznych.

W ujęciu metodycznym podstawę do przygotowania wstępnej listy działań w ramach II cyklu PZRP stanowiły analizy dostępnych dokumentów planistycznych, których wyniki uporządkowano w czterech listach działań stanowiących:

- A – efekt przeglądu i weryfikacji listy działań zawartych w PZRP;
- B – efekt przeglądu i weryfikacji Programu Planowanych Inwestycji w Gospodarce Wodnej (PPI);
- C – efekt przeglądu i weryfikacji innych dokumentów w gospodarce wodnej;
- D – efekt przeglądu i weryfikacji prowadzonych lub planowanych do wykonania przez inne podmioty niż Wody Polskie działań, które wykonawca zebrał z wykorzystaniem ankiety.

W przypadku działań realizujących cel 1 zarządzania ryzykiem powodziowym, które mają za zadanie nie dopuścić do wzrostu ryzyka powodziowego oraz w przypadku działań realizujących cel 3, które mają poprawiać system zarządzania ryzykiem powodziowym, działania te zasilily ostateczną listę działań bez konieczności przeprowadzania analizy ich efektywności ekonomicznej, a także analiz wielokryterialnych. Zatem działania z ostatecznej

listy jako realizujące cel 3 PZRP (12 działań) oraz cel 1 (1 działanie) zaplanowane dla dorzecza Niemna wprowadzono do projektu Planu bez ustalania alternatyw.

Jednocześnie co wymaga podkreślenia, zgodnie z przeprowadzoną na etapie projektu Planu oceną typów działań w celu określenia potencjalnie możliwego wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych RDW dla działań realizujących cel 3 i 1 czyli w całości wszystkich działań ostatecznej listy ocenianego dokumentu wskazano neutralny ich charakter.

Wobec powyższego oraz jak podano na wstępie, ze względu na bardzo niski poziom ryzyka powodziowego i brak obszarów problemowych na obszarze dorzecza Niemna wobec planowanego zbioru działań nietechnicznych na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko bezzasadnym było formułowanie wariantów alternatywnych.

Z powyższych względów bezzasadnym jest formułowanie wariantów alternatywnych na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dla działań polegających na sporządzaniu analiz trudno mówić o alternatywach – stanowią one pierwszy, niezbędny etap planowania zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze objętym danym opracowaniem. Dlatego też nie ma tu możliwości zastosowania jakiegokolwiek rozwiązania alternatywnego, zastosowano jedynie rekomendować, aby rezultaty takich prac skupiały się przede wszystkim na działaniach zapewniających równoległe ograniczanie strat powodziowych i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Bezpośrednim wynikiem ustaleń Prognozy dla uzasadnienia przyjęcia projektu PZRP dla obszaru dorzecza Niemna są:

- I. ustalenie o braku negatywnego oddziaływania ustaleń projektu PZRP na komponenty środowiska takie jak: ludzie, dobra materialne czy też zabytki. Przewiduje się wyłącznie pozytywne skutki w szczególności w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i jakości życia ludzi;
- II. w przypadku, gdy w dłuższej perspektywie czasowej (np. przyszłe działania planowane w aktualizacji PZRP dla Niemna) zostaną zaplanowane działania inwestycyjne, potencjalnie mogą się one wiązać z wystąpieniem niekorzystnych oddziaływań, wówczas na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub zgód i zgłoszeń wodnoprawnych będą prowadzone dokładne analizy zgodności z celami środowiskowymi obszarów chronionych i jednolitych części wód;
- III. ustalenie o braku ryzyka generowania skutków w postaci znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. Ewentualne oddziaływania są możliwe do uniknięcia, zminimalizowania lub zrekompensowania. Realizacja ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na cel i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na inne obszarowe formy ochrony przyrody i na korytarze ekologiczne;
- IV. ustalenie o braku podstaw by na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stosować założenie, że dojdzie do naruszenia podstawowych zasad ochrony środowiska wymuszających konieczność zastosowania odstępstw określonych w przepisach o ochronie przyrody;
- V. ustalono rekomendację względem zaplanowanych działań analitycznych by rozwiązania techniczne w nich planowane były jedynie w ostateczności. Ustalono rekomendację by podczas realizacji analizy pierwszeństwo miały działania prośrodowiskowe, czyli zgodne

z celami ochrony środowiska i kierunkami określonych w dokumentach strategicznych różnego szczebla kształtowania polityki ochrony środowiska w tym zasobów wodnych oraz adaptacji do zmian klimatu;

- VI. Ustalenia projektu PZRP nie kolidują z polityką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, natomiast mogą sprzyjać jej wdrażaniu w pośredni lub bezpośredni sposób.

Reasumując przedstawione powyżej podejście pozwoliło na dokonanie wyboru najbardziej zasadnego rozwiązania względem stwierdzonego poziomu zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze planowania. Tym samym należy podkreślić, że przyjęty Plan stanowi optymalne ramy dla podejmowanych w II okresie planistycznym działań związanych z obniżaniem ryzyka powodziowego. Odstąpienie od realizacji PZRP dla obszaru dorzecza Niemna, region wodny Niemna, byłoby wariantem niekorzystnym dla społeczeństwa, gdyż byłoby to utracenie szansy na kontynuację wdrażania działań i wdrażanie nowych działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Ocenione w SOOŚ korzyści wynikające z wdrożenia dokumentu znacznie przewyższają potencjalne negatywne oddziaływania, które we wszystkich przypadkach, poprzez zastosowanie odpowiednich środków, mogą zostać ograniczone do minimum.

7. Informacja w zakresie postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

W Prognozie poddano analizie możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko jako efektu realizacji inwestycji ujętych w projekcie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Niemna. Konieczność przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych wynika z art. od 113 do 117a UOŚ.

Możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych jest związana z miejscem realizacji ocenianego przedsięwzięcia. W związku z powyższymi potencjalnymi źródłami oddziaływań mogłyby być głównie przedsięwzięcia realizowane bezpośrednio na granicy państwa lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie, o ile skala oddziaływania byłaby na tyle duża, że powodowałaby wystąpienie mierzalnych/odczuwalnych skutków o zasięgu wykraczającym poza teren kraju.

Zgodnie z art. 173 ust. 15 Prawa wodnego „*działania służące osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym zawarte w planach zarządzania ryzykiem powodziowym nie mogą wpływać na znaczące zwiększenie ryzyka powodziowego na terytorium innych państw, z wyłączeniem przypadków, w których te działania zostały uzgodnione w ramach współpracy, o której mowa w ust. 10 i 11*”. W podanych ustępach Prawo wodne wskazuje na obowiązek podjęcia przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, współpracy z organami właściwymi tych państw w celu albo przygotowania jednego wspólnego międzynarodowego planu zarządzania ryzykiem powodziowym albo zestawu skoordynowanych ze sobą PZRP lub też „*zapewnienia koordynacji w jak największym stopniu na poziomie międzynarodowego obszaru dorzecza planu zarządzania ryzykiem powodziowym obejmującego obszar dorzecza znajdujący się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*.”

Wskazane w projekcie PZRP działania służące osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Niemna są działaniami nietechnicznymi, tak więc spełniają przesłanki art. 173 ust. 15 Prawa wodnego. W Prognozie poddano analizie możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko dla jednego działania

nietechnicznego w ramach którego powstanie docelowo inwestycja: Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych na terenie Zlewni Planistycznej Marychy i Czarnej Hańczy) ujętych w projekcie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Niemna. Z uwagi na swój nietechniczny charakter, nie będą przenosiły swoich skutków poza granice Polski. Oddziaływania o charakterze transgranicznym na obszary Natura 2000, na obecnym etapie z uwagi na zaawansowanie działania (etap analiz) nie przewiduje się wystąpienia znaczącego, negatywnego oddziaływania ani po stronie Republiki Litewskiej⁴ oraz Republiki Białorusi.

Wobec powyższego **nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań o charakterze transgranicznym, i nie ma wymogu przeprowadzenia postępowania i procedury oceny oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym.** W związku z powyższym nie przewiduje się negatywnego wpływu na środowisko państw sąsiednich (tj. z Republiką Litewską oraz Republiką Białorusi) i prowadzenia współpracy wskazanej w ust. 10 z art. 173. W ramach zrealizowanej SOOŚ dla projektu PZRP dla obszaru Niemna nie prowadzono postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Strona litewska i białoruska jako potencjalny obiorca potencjalnego negatywnego wpływu na elementy środowiska została poinformowana o opracowaniu dokumentów PZPR oraz ich zakresie. W aktualnego stanu strona polska nie otrzymała informacji dotyczących zastrzeżeń do zakresu projektu Planu lub konieczności przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym przyjęto, iż realizacja ocenianego dokumentu nie daje podstaw do określenia oddziaływań środowiskowych o charakterze transgranicznym, które to wskazywałyby na konieczność przeprowadzenia postępowania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko. Niemniej jednak, w przypadku realizacji jakichkolwiek działań inwestycyjnych, będących pośrednio wynikiem wdrożenia PZRP, każdorazowo niezbędne będzie rozważenie konieczności przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko na etapie pozyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

8. Propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Metodyka skutków realizacji PZRP w zakresie oddziaływania na środowisko skupiona jest na typach działań i działaniach listy ostatecznej, ujętych w kategorii przedsięwzięć. Monitoring zaproponowany w ramach SOOŚ zakłada analizy identyfikacji i oceny skutków (pozytywnych i negatywnych) tych działań na poszczególne elementy środowiska. Ponieważ, projekt PZRP dla obszaru dorzecza Niemna nie wskazuje listy konkretnych działań technicznych, a jedynie zestaw działań horyzontalnych nietechnicznych, trudno wskazać konkretne zakresy monitoringu skutków realizacji. Oceniany dokument nie zamyka możliwości realizacji działań inwestycyjnych (technicznych), w następnym cyklu planistycznym (przy aktualizacji PZRP). W wynikach analiz potencjalnie mogą zostać zaplanowane zarówno działania nietechniczne, jak i techniczne. Wobec powyższego monitoring powinien wykazywać po pierwsze rezultat

⁴ Umowa z dnia 27.05.2004 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, a Rządem Republiki Litewskiej o realizacji Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym oraz Umowa z dnia 07.06.2005 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy w dziedzinie użytkowania i ochrony wód granicznych.

realizacji działania nietechnicznego oraz także fakt zawartych w koncepcji wskazań do przyszłych działań technicznych.

W przypadku wystąpienia na terenie dorzecza działań technicznych niezależnych od zakresu PZRP, a wpisujących się w cele zarządzania ryzykiem powodziowym monitoring powinien śledzić ich fakt wystąpienia.

Jednocześnie należy uwzględnić miejsce na możliwość wystąpienia w przyszłości a obecnie trudnych do przewidzenia, szczególnych sytuacji (w tym oddziaływania sił niezależnych) wpływających na ryzyko powodziowe oraz na stan środowiska. Sytuacje te powinny być także wykazywane i opisywane w ramach monitoringu skutków środowiskowych realizacji działań PZRP. Pod uwagę należy brać także możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych czy skumulowanych.

W ramach metod analizy skutków środowiskowych realizacji Planu bazowym elementem analizy powinna być analiza stanu wyjściowego środowiska (w rozbiciu na jego elementy), określonego przed rozpoczęciem realizacji nowych działań i przedsięwzięć zaplanowanych w PZRP. Analiza stanu wyjściowego środowiska to pierwszy mierzalny zbiór danych do weryfikacji konsekwencji środowiskowych realizacji Planu.

Pierwszy i najszerszy horyzont czasowy ma monitoring związany z podsumowaniem I cyklu planistycznego, tj. okresu 2022-2027. Regulacje w tym zakresie ustalane są cyklicznością aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Dla wypełnienia obowiązku sprawozdawczości prowadzonej na szczeblu rządowym i lokalnym zastosowanie mają przepisy ustawy Prawo wodne, tj.:

- a) przygotowanie informacji o gospodarowaniu wodami w zakresie realizacji PZRP oraz stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią i suszą przedkładanej Sejmowi przez ministra właściwego w sprawach gospodarki wodnej, w trybie art. 353 ust. 2 pkt 6 i 7 Prawa wodnego, w okresach **co dwa lata nie później niż do 31 sierpnia;**
- b) sprawozdania Wód Polskich z działalności **za rok poprzedni**, przedkładane ministrowi właściwemu w sprawach gospodarki wodnej, w trybie art. 240 ust. 14 Prawa wodnego, **w terminie do 30 czerwca roku następnego;**
- c) **roczne sprawozdania** z działań podejmowanych na terenie powiatu, przedkładane radzie powiatu przez kierownika nadzoru wodnego w trybie art. 250 ust. 10 i 11 Prawa wodnego, **w terminie do końca drugiego kwartału następującego po roku sprawozdawczym;**
- d) Monitoring PZRP (zgodnie z ustawą Prawo wodne w ramach prac nad opracowaniem PZRP w ramach przeglądu PZRP z poprzedniego cyklu oraz monitoringu skutków realizacji planów na środowisko - zgodnie z UOOS)⁵.

⁵ Art. 328 ust 1, 3, 4 Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej monitoruje realizację działań zawartych w: 1) planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy; 2) planach zarządzania ryzykiem powodziowym; 3) programie ochrony wód morskich. 2. Wody Polskie oraz wojewodowie, marszałkowie województw, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast i dyrektorzy urzędów morskich, w zakresie swojej właściwości, sporządzają roczne sprawozdania z realizacji działań zawartych w dokumentach, o których mowa w ust. 1, za rok poprzedni i przekazują te sprawozdania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej w terminie do dnia 28 lutego roku następnego. 3. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji przekazywanych przez podmioty, o których mowa w ust. 2, mając na uwadze ustalenia dokumentów, o których mowa w ust. 1.

Z punktu widzenia monitorowania skutków dla środowiska realizacji poszczególnych działań PZRP, istotne znaczenie będą miały **zakresy monitoringu elementów środowiska związane z badaniem stanu rzek oraz obserwacją elementów oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych**. Element bardzo ważny dla monitoringu skutków realizacji PZRP na środowisko stanowi ocena stanu siedlisk przyrodniczych w zakresie oceny potencjalnych skutków dla tego komponentu środowiska. Ocena ta realizowana jest w ramach kompetencji Państwowego Monitoringu Środowiska przez GIOŚ. Monitoring przyrodniczy prowadzony przez GIOŚ wynika z zapisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, która implementuje zapisy Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy siedliskowej) oraz Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (tzw. Dyrektywy ptasiej).

Monitoring skutków realizacji postanowień PZRP w zakresie oddziaływania na środowisko wymaga koordynacji z:

1. danymi monitoringu powodzi;
2. uwarunkowaniami podanymi przez organy współdziałające wskazane w art. 173 ust. 24 ustawy – Prawo wodne;
3. danymi wynikającymi z monitoringu realizacji PGW (IIaPGW), planów utrzymania wód oraz sprawozdawczości dotyczącej tych dokumentów planowania w gospodarowaniu wodami;
4. danymi wynikającymi z planów zarządzania kryzysowego oraz sprawozdań końcowych z działań podejmowanych w związku z zarządzaniem kryzysowym, sporządzanych na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2020 r. poz., 1856 z późn. zm.);
5. monitoringiem zmian legislacyjnych w zakresie prawa polskiego oraz prawa UE dotyczącego powodzi.

Formy monitoringu i ewaluacji oddziaływań na środowisko będących skutkiem realizacji postanowień dokumentów PZRP powinny wynikać z prawnie uregulowanych uprawnień organu wskazanego do ich przeprowadzenia. Stąd PGW WP jako organ ustawowo oddelegowany (art. 328 ust. 2 Ustawy Prawo wodne) do prowadzenia sprawozdawczości z realizacji działań zawartych w PZRP może skorzystać po pierwsze z mechanizmów sprawozdawczości wynikających z przepisów prawa oraz po drugie z mechanizmów ustalonych w regulaminie organizacyjnym. Zatem realizacja zadań sprawozdawczych i analitycznych może przebiegać wg zadań i zakresów przypisanych do poszczególnych jednostek struktury organizacyjnej⁶.

Ponadto, określone w PZRP typy działań katalogowych oraz działania z listy ostatecznej posiadają wskazany podmiot odpowiedzialny za ich realizację. Stąd też podmioty te na gruncie ustaleń PZRP biorą udział w monitoringu skutków realizacji przypisanych im działań w zakresie oddziaływania na środowisko. Zgodnie z powyższym podmioty te są aktywnymi uczestnikami w procesie analizy skutków realizacji postanowień PZRP w zakresie oddziaływania na środowisko. A przypisana podmiotom kompetencja do odpowiedzialności do realizacji działań PZRP tworzy postawę dla PGW WP do egzekwowania np. od JST, wojewodów, czy RZGW

⁶ <https://www.wody.gov.pl/o-wodach-polskich/struktura-organizacyjna> wg stanu na czas obowiązywania Zarządzenia nr 39/2021 Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 30.06.2021 w sprawie zmiany regulaminu organizacyjnego PGW WP.

danych, jak i uczestnictwa w prowadzeniu analiz (np. udziału w ankietyzacji) nad wpływem na środowisko działań zrealizowanych lub będących w toku.

Obowiązki monitoringu działań Planu dotyczą jednostek rządowych. Należy tu wymienić monitoring sprawozdawczy prowadzony przez ministerstwo właściwe do spraw gospodarki wodnej, w ramach którego m.in. PGW WP (jako inwestor działań) składa sprawozdania coroczne (ustawa Prawo wodne, art. 328 ust 1, pkt 2 oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich). W zakres tego monitoringu wchodzi m.in. dane dotyczące wpływu inwestycji na środowisko.

9. Spis rysunków

Rysunek 1 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych z podziałem na przedmiot uwagi	18
Rysunek 2 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu PZRP według zgłaszającego	19
Rysunek 3 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy według zgłaszającego	19
Rysunek 4 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu PZRP z podziałem na sposób rozpatrzenia	20
Rysunek 5 Rozkład uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu Prognozy z podziałem na sposób rozpatrzenia	21

10. Spis załączników

Załącznik 1 Opinia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (Pismo z dnia 06.12.2021 r. znak: DOOŚ-TSOOŚ.410.43.2021.aba/KS)	
Załącznik 2 Opinia Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (Pismo Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku z dnia 10.11.2021 r. znak: NZ.0523.67.2021)	
Załącznik 3 Zestawienie uwag GDOŚ wraz ze szczegółowych ustosunkowaniem dla obszaru dorzecza Niemna	
Załącznik 4A Tabela uwag i wniosków z konsultacji społecznych strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Niemna - uwagi i wnioski złożone do projektu PZRP	
Załącznik 4B Tabela uwag i wniosków z konsultacji społecznych strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Niemna – uwagi i wnioski złożone do projektu Prognozy	